UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE

CONSORȚIU: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Institutul de Istorie (II), Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (IFR), Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut) (BȘ), Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (USC)

Cu titlu de manuscris
CZU: 81`42:82-92:659.1(=135.1)(043)

FERAFONTOV ANA

FUNCȚII ȘI VALORI ALE LIMBAJULUI ÎN PAMFLETUL PUBLICISTIC ROMÂNESC

621.06 – teoria textului, analiza discursului, stilistică

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:
Molea Viorica, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Componența Comisiei de doctorat:
Condrea Iraida, *doctor habilitat în filologie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova, președinte al Comisiei*
Molea Viorica, *doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, conducător științific*
Ungureanu Elena, *doctor habilitat în filologie, conferențiar cercetător, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu", referent*
Trinca Lilia, *doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți, referent*
Varzari Elena, *doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, referent*
Dementieva Diana, *doctor în filologie, Universitatea de Stat din Moldova, secretar științific*

Susținerea va avea loc pe **31 martie 2023**, ora 14.00, în ședința publică a Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice a Universității de Stat din Moldova, Chișinău, str. Alexei Mateevici 60, blocul III, sala 434.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).
Rezumatul a fost expediat la 25 februarie 2023.

Secretar științific al Comisiei de doctorat:
Dementieva Diana, *doctor în filologie* _____

Conducător științific:
Molea Viorica, *doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar* _____

Autor:
Ferafontov Ana _____

© Ferafontov Ana, 2023

CUPRINS:

CUPRINS 3

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII 4

CONȚINUTUL TEZEI 8

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI 24

BIBLIOGRAFIE 26

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....27

ADNOTARE 29

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei. Actualitatea acestei cercetări rezidă în abordarea pamfletului prin prisma elucidării funcțiilor și a specificului limbajului acestuia. Având în vedere faptul că în spațiul românesc pamfletului i-au fost dedicate puține studii și, mai ales, că funcțiile limbajului în pamflet nu au fost studiate în detaliu, ci tangențial, considerăm că cercetarea de față are o importanță majoră în clarificarea funcțiilor limbajului pamfletar și a rolului acestora în receptarea pamfletului în perioada contemporană. Această lucrare reprezintă o cercetare minuțioasă și complexă a temei pamfletului, având o orientare aplicativă și bazându-se pe texte actuale și reprezentative pentru spațiul românesc. Iar abordarea interdisciplinară, pe care se întemeiază studiul, valorifică perspectivele lingvisticii textului, ale analizei discursului, ale pragmaticii și ale stilisticii. Originalitatea lucrării de doctorat constă în proiectarea tezelor teoretice asupra unor texte din perioada contemporană, care reflectă și sunt strâns legate de condițiile social-politice ale Republicii Moldova și ale României.

Rezultatele cercetărilor anterioare. În ultimele decenii, în spațiul occidental s-au conturat două direcții de cercetare asupra pamfletului: perspectiva teoriei enunțării, a gramaticii discursive și a teoriei figurilor (pamfletul ca strategie argumentativă) și perspectiva istoriei sociale (pamfletul ca discurs actual). Cel mai valoros aport la cercetarea pamfletului îi aparține Grupului de cercetare de la Universitatea McGill din Canada (Bernard Andrès, Georges Vignoux, Yves Avril), condus de Marc Angenot, care și-a desfășurat activitatea la sfârșitul deceniului opt al secolului al XX-lea și care a fost interesat de pamflet din punctul de vedere al teoriei enunțării, al gramaticii discursive, al procedeelor stilistice și al rolului acestora în receptarea pamfletului. Marc Angenot a realizat cel mai cuprinzător studiu asupra pamfletului din perspectiva teoriei enunțării și a stilisticii, intitulat *La Parole Pamphlétaire* (1982), care cuprinde o cercetare minuțioasă, ce acoperă o perioadă de o sută de ani din istoria pamfletului (1868-1968), și este citat frecvent drept sursă de bază în studiile despre pamflet. Au urmat cercetări referitoare la activitatea pamfletară a diferitor autori cunoscuți, cum ar fi Céline, Bloy, Mirbeau.

Treptat, cercetările privind fenomenul pamfletar s-au diversificat, fiind abordate aspecte de natură contextuală, precum: profilul pamfletarului, raportul pamflet – dreptul la liberă exprimare, formele de manifestare a pamfletului, originile pamfletului, condițiile ce favorizează apariția pamfletelor și impactul pamfletului asupra societății.

În spațiul românesc există un număr relativ mic de studii despre pamflet. Un merit deosebit îi revine lui George Nițu, lucrarea sa *Pamfletul în literatura română* (1994) fiind prima încercare de tratare complexă și sistematică a pamfletului ca gen literar. G. Nițu prezintă pamfletul prin prisma raportului monolog – bocet – descântec – blestem, lansând ipoteza că pamfletul își trage

originile din folclor, „unde se găsește matca sa arhetipală, bazată pe funcția primordială a logosului” [17, p. 5].

Merită o atenție deosebită studiul lui Cornel Munteanu *Pamfletul ca discurs literar* (1999), în care autorul elucidează diferite aspecte ale fenomenului pamfletar, nestudiate până atunci, operând cu exemple reprezentative, relevante din perspectiva literarității. Cercetătorul își începe demersul științific prin abordarea pamfletului din perspectivă etimologică, semantică și lexicografică, după care tratează premisele apariției pamfletului și zonele de interferență (delimitarea discursului pamfletar de cel oratoric, publicistic și polemic). De asemenea, C. Munteanu abordează paradigmele pamfletului (strategii, procedee) și caracteristicile textului pamfletar, acordând o atenție sporită definirii și tipologizării pamfletului.

Studiul lui Cătălin Mihuleac *Pamfletul și tableta. Jurnalism sau literatură?* (2009) acoperă anii 2000, punând în evidență autori precum Alex. Ștefănescu, Mircea Dinescu, Mircea Mihăieș, Cristian Tudor Popescu, Ioan Groșan și Tudor Octavian. Autorul studiului face o diferențiere între tabletă și pamflet, livrând exemple din diferite perioade, și realizează descrierea individuală a activității pamfletare pentru fiecare dintre publiciștii nominalizați.

Trebuie să menționăm și studiul Magdei Răduță *„Nici mănuși, nici milă.” Trei pamfletari interbelici* (2013), care a fost apreciat drept unul original, scris dintr-o perspectivă modernă, cu interpretări surprinzătoare ale textelor [7]. Autoarea face o scurtă prezentare generală a pamfletului, referindu-se la aspecte precum: definiții, etimologie, reprezentanți, evoluția genului, direcții de cercetare a pamfletului în spațiul occidental, studii românești despre pamfletul, și analizează activitatea pamfletară a lui T. Arghezi, N.D. Cocea și I. Vinea.

Dintre cercetările care se referă în particular la pamfletul arghezian le menționăm pe următoarele două: Ștefan Melancu *Apocalipsa cuvântului. Pamfletul arghezian* (2001) și Minodora Sălcudean *Tudor Arghezi. Discursul polemic* (2009).

De asemenea, au fost realizate și antologii de pamflete din literatura română: Nicolae Rotund *Două secole de pamflet românesc* (2004), Vlad Hogea *Antologia pamfletului românesc*, în două volume (2005), și *Capodopere ale pamfletului românesc* (2011), Magda Răduță *„Îi urăsc, mă!” O antologie a pamfletului. De la cronicarii munteni la Pamfil Șeicaru* (2017).

În ultimul deceniu nu s-au realizat studii ample asupra pamfletului românesc contemporan, ci s-au scris doar articole tratând subiecte înguste (Ion Vasile Șerban *Pamfletul între fond și formă* (2001), Rodica Zafiu *De pamflet* (2013), Iulian Comănescu *Două feluri de pamflet* (2014), Xenia Negrea *Libertatea de opinie, libertatea de pamflet și „prezumția de creativitate”* (2014) etc.).

Obiectul de cercetare al prezentei lucrări îl constituie pamfletul propriu-zis, abordat din perspectiva particularităților sale de limbaj, punându-se accent pe funcțiile acestora în realizarea discursului.

Scopul tezei constă în determinarea valorilor stilistice și pragmatice ale limbajului în pamfletul publicistic românesc actual, precum și în relevarea impactului pe care îl exercită limbajul acestuia asupra cititorilor. Pentru realizarea scopului propus au fost stabilite următoarele **obiective**:

1) definirea pamfletului și a principalelor trăsături ale acestuia;

2) selectarea și analiza unor texte reprezentative pentru tema cercetată pentru a argumenta tezele lansate;

3) examinarea evoluției genului pamfletar în spațiul românesc în raport cu evoluția acestuia în spațiul european și identificarea perspectivelor actuale ale pamfletului;

4) identificarea funcțiilor limbajului în pamfletul publicistic în baza textelor analizate;

5) evaluarea impactului agresivității verbale asupra receptării pamfletului, în baza celor nouă registre ale violenței verbale identificate de cercetătoarea R. Cesereanu și a fenomenului deformării onomastice;

6) stabilirea funcțiilor comicului în construcția semnificațiilor textuale și identificarea principalelor tipuri de comic utilizate de pamfletari;

7) evaluarea valorii elementelor de creativitate a limbajului pamfletului în realizarea intenției pamfletare.

Ipoteza de cercetare este următoarea: limbajul utilizat în pamfletul publicistic românesc țintește convingerea cititorilor și formarea opiniei publice în raport cu evenimentele actuale, în special cele social-politice, fără a influența negativ cultura societății.

Problema științifică soluționată constă în determinarea particularităților de limbaj ale pamfletului publicistic românesc actual, fapt ce duce la evidențierea funcțiilor expresivă și conativă ale acestuia, în vederea stabilirii influenței discursului pamfletar asupra publicului.

Metodologia de cercetare. Prezenta lucrare a fost realizată pornind de la consultarea diferitor surse bibliografice, de la analiza și sinteza informațiilor găsite în vederea identificării unor repere teoretice pentru inițierea cercetării. Pentru primul capitol am studiat surse care tratează fenomenul pamfletului din diferite perspective, cei mai importanți autori în acest sens fiind C. Munteanu, C. Mihuleac, G. Nițu, M. Răduță, M. Angenot, C. Passard, Ch. le Bart, Y. Avril, M. Hastings etc. Pentru analiza funcțiilor de limbaj ale pamfletului am studiat lucrările lui E. Coșeriu, R. Zafiu, R. Jakobson, V. Molea etc. În ceea ce privește aspectul violenței verbale, cea mai importantă autoare este R. Cesereanu, iar în ceea ce privește comicul sunt relevanți următorii autori: M. Popa, H. Bergson, V. Jankélévitch, A. Cofan, N.-A. Copăcel, Н.И. Зыкун, Т.Б. Любимова etc. Aspectul creativității limbajului pamfletar a fost studiat în baza lucrărilor lui E. Coșeriu, R. Zafiu, V. Molea, E. Oglindă, O. Cenac, M. Roco, R. Popescu ș.a.

Analiza trăsăturilor de limbaj ale pamfletului, în particular a funcțiilor limbajului și a creativității, a fost efectuată în baza a 123 de texte din anii 2017-2021, selectate din patru publicații

periodice: două ziare naționale de importanță majoră din Republica Moldova – *Ziarul Național* și *Ziarul de Gardă*, și două reviste satirice din România – *Academia Cațavencu* și *Kamikaze*. Selectarea acestor texte a fost motivată de necesitatea studierii pamfletului din Republica Moldova și România la etapa actuală în vederea determinării trăsăturilor de limbaj și a funcțiilor acestora, precum și de imperativul asigurării unui grad înalt de precizie acestei cercetări.

În analiza textelor am încercat o abordare analitică și interpretativă, examinând exemplele prin prisma aspectelor care ne-au interesat: violența discursului pamfletar, funcțiile comicului și rolul acestora în construcția discursului pamfletar, elementele care denotă creativitatea pamfletarului etc. În procesul de analiză a textelor am aplicat principiul deducției și cel al inducției, pentru a confirma ipotezele stabilite.

În lucrarea noastră am încercat o abordare interdisciplinară, analizând textele selectate ca strategii discursive de convingere și manipulare a receptorului, acordând o atenție sporită elementelor stilistice, care au diferite valori contextuale: ironice, depreciative, batjocoritoare, persiflante, denigratoare etc. Am urmărit rolul limbajului în materializarea intenției pamfletare și am acordat o atenție deosebită elementelor vulgare în vederea descoperirii impactului limbajului violent asupra publicului-cititor. De asemenea, în analiza textelor am ținut cont de factorii extralingvistici, întrucât aceștia influențează esențial producerea pamfletului și forma acestuia.

Structura tezei: introducere, 3 capitole, împărțite în paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografia, ce însumează 211 surse, 9 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului. Textul de bază cuprinde 146 de pagini.

Cuvinte-cheie: pamflet, limbaj, trăsături, discurs, funcții, valoare, funcție expresivă, funcție conativă, registre ale agresivității verbale, deformare onomastică, comic, ironie, satiră, sarcasm, grotesc, creativitatea limbajului, titlul pamfletului, ocazionalisme, pseudonime, nume de personaje, discurs repetat.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1, intitulat **Pamfletul ca text publicistic,** conține o prezentare generală a pamfletului privind următoarele aspecte: definiții, trăsături de bază, tipologie, evoluție, perspective actuale ale pamfletului.

Pamfletul este un fenomen complex, a cărui definire este îngreunată de oscilarea acestuia între publicistică și literatură. Fiind un gen de graniță, pamfletul înglobează trăsături specifice atât stilului publicistic, cât și celui literar-artistic.

Dicționarele de istorie literară plasează pamfletul în câmpul de cercetare al literaturii, identificându-l drept specie literară prin care autorul atacă cu vehemență o persoană (sau un grup de persoane), un regim, un fapt, o idee, anumite aspecte ale realității, utilizând în acest scop o serie de mijloace: satira, ironia, sarcasmul, caricatura, violența verbală etc.

Cercetătorul G. Nițu consideră pamfletul un gen literar care, în urma atingerii scopului său de a exercita o anumită forță asupra societății, se transformă în artă: „Gen proteic și polivalent, pamfletul constituie, atunci când slujește unor idealuri nobile, o zestre de preț a umanității, fiind un gen literar care, deși este consacrat târziu, mai ales prin forța prin care l-a impus presa în marile dispute politico-religioase și literare ale timpului, reprezintă o mărturie a trecerii efemerului în eternitatea artei" [17, p. 5].

Pe de altă parte, cercetătorii recunosc, în numeroase contexte, statutul de specie publicistică al pamfletului. De exemplu, M. Anghelescu afirmă că pamfletul este „o prezență vie în publicistica noastră" și are o vechime de cel puțin două secole [7], iar cercetătoarea rusă A.O. Ierusalimskaia susține că pamfletul este „cea mai tăioasă și dinamică specie publicistică", care posedă înalte calități artistice și care urmărește în principal să convingă cititorul în mod efectiv și sigur [22].

S. Preda susține că pamfletul ar aparține mai mult literaturii, de unde a fost preluat și dezvoltat de publicistică: „Inventiv și mereu surprinzător în expresie, pamfletul pare a se apropia mai mult de literatură. Jurnalismul l-a preluat și i-a impus o anumită actualitate, atacul nimicitor săvârșindu-se asupra unei persoane reale, cu grad cât mai mare de notorietate" [18, p. 105].

Lingvista M. Răduță este de părere că din gazetărie pamfletul a pătruns în literatură, iar din literatură – în publicistică [20, p. 11], și face următoarea constatare: „Pamfletul e simultan «gen scurt» al literaturii și gen jurnalistic de opinie, text violent cu scop vizibil și recuperabil din realul cel mai concret (politic, social, religios), dar și desfășurare stilistică de proporții, manifestare a discursului argumentativ, dar și prilej de narativizare și ficționalizare" [*Ibidem*, p. 8].

Cel mai de seamă cercetător occidental al pamfletului, M. Angenot, menționează rolul de semnalizator al pamfletului: „Pamfletul este un revelator, el semnalează momentul în care un sistem de valori se sparge, se prăbușește sub contradicții. El face comuniune cu autorul în

neînțelegere, resentiment, disperare și neputință. În dezintegrarea imaginarului social pamfletul semnalează punctele de ireversibilitate, fără a ajunge la depășirea crizei" [1].

Caracterul hibrid al pamfletului este recunoscut și de cercetătoarea X. Negrea, care susține că pamfletul „este o formă de exprimare artistică, este unul dintre punctele în care scriitura literară și jurnalistică se intersectează" [16].

Lingvista R. Zafiu vorbește despre extinderea semantică a lexemului „pamflet", afirmând că acesta este folosit la orice pas, fără discernământ. Cercetătoarea condamnă utilizarea excesivă a termenului „pamflet" în contexte nepotrivite și ajunge la următoarea constatare: „*Pamfletul* actual e, așadar, fie orice text umoristic, fie atacul la persoană autoprotejat de scuza estetică" [21].

O atenție deosebită în cercetarea misiunii pamfletului merită definițiile lui Paul-Louis Courier și cele ale lui Tudor Arghezi, care pot fi considerate o adevărată *ars poetica* a pamfletului.

Definițiile propuse de Courier în lucrarea sa *Pamphlet des pamphlets* (1824) constituie primele repere teoretice privind fenomenul pamfletului: „o scriere din puține pagini, doar o pagină sau două"; „pamfletul nu poate fi ceva bun. Cine zice pamflet zice o scriere plină de otravă... dintre cele mai detestabile"; „un gând formulat scurt și concis, cu dovezi, documente, exemple, odată tipărit, este un pamflet și cea mai bună acțiune, uneori curajoasă, pe care o poate face omul pentru lume. Căci dacă gândul tău e bun, va fi de folos, iar dacă este rău, va fi corectat și oricum va fi de folos" [9].

T. Arghezi definea pamfletul drept „un gen literar" și „un fel de-a slobozi condeiul în răspăr" [3, p. 356]. Cea mai cunoscută afirmație argheziană despre pamflet este următoarea: „Pamfletul se învârtește în jurul obiectului cu oarecare frumusețe de corb: între două zboruri circulare, ciupește, zgârie, înțeapă, rupe. Pamfletul lucrează cu undreaua, cu peria de sârmă, cu răzătoarea sau cu fierăstrăul bijutierului; și uneori, în clipele supreme, cu sculele măcelăriei" [*Ibidem*, p. 357].

Parcurgerea celor mai relevante definiții pentru pamflet ne-a permis să constatăm că ***pamfletul*** *este o specie hibridă, situată la frontiera dintre publicistică și literatură, care atacă o persoană sau mai multe din domeniul social-politic, anumite idei sau concepții (considerate greșite de către autor), cu scopul de a le demasca, de a le denigra, de a le condamna, și se caracterizează în special prin expresivitate, limbaj violent, tonalitate comică și atitudine persiflantă.*

Printre trăsăturile principale ale pamfletului se numără:

- *concizia*: de obicei, pamfletele sunt scurte, dar există și pamflete de proporții, foarte puține la număr, cum ar fi *Cimitirul Buna-Vestire* de T. Arghezi (200 de pagini);

- *actualitatea:* pamfletul tratează subiecte importante și la ordinea zilei;

- *atacul direct la persoană:* pamfletul atacă persoane concrete, urmărind distrugerea acestora în plan simbolic;

- *adaptabilitatea*: pamfletul caută să se adapteze necesităților și mentalității publicului, luând în considerare contextul social, politic, economic și cultural;

- *sinceritatea*: „pamfletul, prin negativismul său fățiș, este întotdeauna sincer […] Înjurătura este mereu sinceră, spre deosebire de laudă" [13, p. 23];

- *originalitatea:* pentru a avea impactul scontat asupra publicului, pamfletul trebuie să fie original și să surprindă;

- *dimensiunea retorică*: pamfletarul ține un discurs prin care urmărește să convingă publicul, să reveleze un adevăr fundamental care să pară credibil;

- *unilateralitatea:* pamfletarul prezintă situația doar dintr-un punct de vedere;

- *umorul:* concretizat în lexeme și expresii ironice, sarcastice, grotești;

- *plasticitatea limbajului:* pamfletul se distinge printr-o stilistică inconfundabilă;

- *expresivitatea limbajului:* pamfletul este atractiv, bogat din punct de vedere stilistic și cu un limbaj inovativ, întrucât urmărește să seducă și să convingă.

Pamfletul ca fenomen există încă din Antichitate, avându-și originile în pledoariile oratorilor antici (Aristofan, Eschine, Demostene, Menip din Gadara, Seneca, Iuvenal etc.).

În Evul Mediu, înainte de apariția tiparului, au existat așa-numitele „gazete manuscris", foi volante prin intermediul cărora se răspândeau noutățile și anunțurile, și unele dintre acestea erau pamflete veritabile. Un mijloc important de afirmare a pamfletului în această perioadă este predica religioasă cu elemente de pamflet.

Modernitatea este epoca de aur a pamfletului, perioada în care apar cele mai multe pamflete, mai ales în Franța și Anglia, și pamfletul se conturează ca specie literară. În Epoca Modernă, în Anglia se afirmă autori precum: John Milton, Daniel Defoe, Jonathan Swift, Richard Steele, iar în Franța – Voltaire, Honoré de Balzac, Victor Hugo, Charles Baudelaire.

Cel mai de seamă reprezentant al pamfletului francez al epocii este Paul-Louis Courier (1773-1825), considerat „ctitorul pamfletului ca formă literară" [15, p. 27] și „părintele pamfletului modern" [19, p. 19]. Lucrarea sa *Pamphlet des pamphlets* (1824) este citată de către mulți cercetători ca marcând începutul pamfletului profesionist [*Idem*] și fiind o adevărată *ars poetica* a pamfletului.

În Rusia modernă pamfletul a cunoscut o dezvoltare destul de modestă, acest fapt datorându-se în special cenzurii țariste. Printre cele mai cunoscute pamflete se numără *Călătorie de la Petersburg la Moscova* de Aleksandr Radișcev și *Scrisoare către Gogol* de Vissarion Belinski.

În spațiul românesc primele tendințe pamfletare se înregistrează în cronicile muntenești, în care cronicarii laudă domnitorii în a căror slujbă se află, dar discreditează inamicii acestora. După cronicari, următoarea figură pamfletară din spațiul românesc o reprezintă Ionică Tăutu, care este de multe ori pus în comparație cu Paul-Louis Courier. Deși stilul lui Tăutu este inferior celui al lui Courier, valoarea activității lui I. Tăutu pentru dezvoltarea genului pamfletar în spațiul românesc este incontestabilă.

Secolele XIX și XX au dăruit românilor a serie de scriitori care au practicat pamfletul și au contribuit la consolidarea libertății de expresie: I. Heliade-Rădulescu, D. Bolintineanu, C. Bolliac, M. Eminescu, I.L. Caragiale, N. Cocea, I. Vinea, E. Lovinescu, P. Pandrea, P. Șeicaru etc. Trebuie să remarcăm că I. Heliade-Rădulescu a avut o contribuție deosebită la dezvoltarea pamfletului, fiind considerat „ctitor al pamfletului românesc modern" [13].

O atenție deosebită trebuie acordată lui Tudor Arghezi – personalitate-cheie în istoria pamfletului românesc. Reprezentative pentru activitatea argheziană sunt pamfletele *Baroane!* și *Cimitirul Buna-Vestire*.

Sfârșitul secolului al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea constituie o nouă etapă în evoluția pamfletului românesc, în această perioadă afirmându-se o serie de publiciști precum: Mircea Dinescu, Andrei Pleșu, Cristian Tudor Popescu, Lelia Munteanu, Tudor Octavian, Alex Ștefănescu, Mircea Mihăieș, Dorin Bușcu ș.a. De asemenea, datorită dezvoltării mass-mediei și tehnologiei informaționale, pamfletul capătă noi forme și moduri de exprimare, în special în mediul online.

Pentru Republica Moldova, secolele XIX-XX nu au fost productive în ceea ce privește dezvoltarea presei, pamfletul neavând condiții favorabile pentru răspândire, mai întâi din cauza cenzurii țariste, apoi a celei comuniste. Totuși, au existat unele încercări de satiră și pamflet, deși multe lucruri erau spuse voalat. Remarcăm în acest sens revista *Chipăruș* (*Кунэруш*), care a apărut la Chișinău între anii 1958 și 1996 și a fost cea mai cunoscută revistă de satiră moldovenească din perioada sovietică. De asemenea, menționăm și alte publicații în care au apărut elemente de pamflet: revista *Cactus*, ziarul *Cucu*, suplimentul literar-artistic de satiră și umor al revistei *Atelier* – „Satiricon", rubrica de umor „Țara lui Papură Vod(k)ă" din ziarul *Timpul*, suplimentul de umor „Timpul satiric" al ziarului *Timpul*.

Printre publicațiile mai recente din Republica Moldova în care identificăm pamflete și elemente de pamflet se numără: *Ziarul de Gardă*, *Jurnal de Chișinău, Săptămâna, Ziarul Național*.

Ca autori de pamflete din Republica Moldova îi putem menționa pe Constantin Tănase, Viorel Mihail, Aureliu Busuioc ș.a.

Pamfletul este valorificat și în emisiuni audiovizuale, cum ar fi „Ora de ras" cu Anatol Durbală și Constantin Cheianu (Republica Moldova), „În gura presei" cu Mircea Badea, „Starea

Nației” cu Dragoș Pătraru (România). Deși încadrarea acestor emisiuni în categoria pamfletului este discutabilă, nu putem contesta că ele abundă în elemente de pamflet, cele mai evidente trăsături fiind atacul la persoană și ironizarea.

Dintre formele noi de manifestare, pamfletul muzical este una dintre cele mai neobișnuite, de obicei în stil hip-hop, răspândit pe diferite rețele și platforme de pe internet.

Întrucât pamfletul este un fenomen complex, multiaspectual și variabil, realizarea unei taxonomii este o sarcină extrem de dificilă. Pamfletele sunt diferite ca formă, ca volum, ca moduri de abordare, ca tematică, ca stilistică etc.

M. Anghelescu împarte pamfletele în două categorii: pamfletul literar (modelul lui Arghezi) – tinde la artă, autonomie, și pamfletul politic, gazetăresc (modelul lui Cocea) – este efemer sub raportul duratei [7].

Cea mai amplă tipologie a pamfletului o găsim la C. Munteanu – cercetătorul distinge următoarele tipuri de pamflet [15]:

1) după criteriul tematic: politic, social, religios, cultural etc.;

2) după criteriul ideologic: antidinastic, antimonarhic, antimonahal, antisemit, reformat, protestant etc.;

3) după criteriul structural: alegoric, parodic, retoric, parabolic, scrisoare, eseu;

4) după criteriul obiectual: general (argumente *ad rem*), individual (argumente *ad personam, ad hominem*);

5) după criteriul enunțiativ: oral (cu variațiile sale de polemică), scris (publicistic).

Distingerea unui pamflet adevărat de un „pseudopamflet” necesită un efort sporit din partea receptorului, dat fiind că la suprafață ambele texte par similare. Producțiile din publicistica actuală de multe ori depășesc limitele tradiționale ale pamfletului, caracterizându-se prin exces de agresivitate și vulgaritate și, de cele mai multe ori, introducerea limbajului violent nu urmărește îmbogățirea semantică a textului și descoperirea moralei, ci are ca scop principal jignirea persoanei atacate.

Capitolul 2 – **Funcții ale limbajului în discursul pamfletar** – cuprinde o analiză a limbajului pamfletului în baza a 123 de texte din anii 2017-2021 selectate din patru publicații – *Ziarul Național*, *Ziarul de Gardă*, *Academia Cațavencu* și *Kamikaze*[1]. În acest capitol am scos în evidență trei elemente fundamentale ale limbajului pamfletar, care asigură conativitatea: expresivitatea, violența și comicul, care împreună definesc specificitatea pamfletului.

[1] În continuare, pentru citarea exemplelor din cele patru publicații se vor utiliza următoarele abrevieri: ZN – *Ziarul Național*, ZdG – *Ziarul de Gardă*, AC – *Academia Cațavencu*, KK – *Kamikaze*, urmate de data publicării textului.

Am stabilit că, în cazul discursului pamfletar, atestăm prezența tuturor funcțiilor limbajului, însă predominantă este funcția conativă: se încearcă influențarea receptorului prin impunerea unui punct de vedere, persuadarea și manipularea în vederea acceptării mesajului și a luării unei atitudini. Această funcție se manifestă în pamflet preponderent prin:

- utilizarea unor structuri expresive, creative, inovative, chiar frapante – pentru a impresiona receptorul, pentru a-i suscita interesul și a-i câștiga simpatia;
- utilizarea lexicului violent – pentru a impune anumite idei, exprimându-le direct, chiar indecent, șocant;
- utilizarea ironiei – pentru a motiva receptorul la o gândire profundă a celor receptate și identificarea sensurilor ascunse.

O funcție de bază a limbajului în discursul pamfletar este cea expresivă: pamfletarii mânuiesc o serie de mijloace prin care își exprimă emoțiile și atitudinea pentru a surprinde publicul, a-l impresiona și a-l convinge. Expresivitatea se manifestă la diferite niveluri ale limbajului, dată fiind multitudinea de posibilități de îmbinare a elementelor limbii.

În pamflete cuvintele marcate stilistic, expresiile și frazeologismele sunt utilizate destul de frecvent, întrucât pamfletul este o specie publicistică ce se caracterizează printr-o mare libertate de exprimare, autorul având numeroase posibilități de a-și manifesta emoțiile și atitudinea față de obiectul atacat. În majoritatea cazurilor aceste elemente sunt utilizate în scop ironic și trădează o atitudine disprețuitoare și batjocoritoare.

De asemenea, un element de expresivitate îl constituie și împrumuturile din engleză: *reality show* [KK, 31.10.2019], *shopping* [KK, 31.07.2018], *smoothie* [AC, 29.03.2021].

În pamfletele din Republica Moldova apar ocazional barbarisme rusești, care, la fel, au menirea să facă textul mai expresiv.

Cea mai evidentă trăsătură a limbajului pamfletar este violența verbală, ce rezultă din utilizarea unui vocabular injurios, agresiv, trivial, obscen, licențios etc. M. Avram numește acest fenomen „huliganism verbal”, dezaprobând acest comportament lingvistic.

Pamfletele selectate în cadrul acestei cercetări se caracterizează printr-un limbaj dinamic, divers, cu elemente de violență. Analiza elementelor de agresivitate a limbajului identificate s-a realizat în baza celor nouă registre de violență lingvistică identificate de Ruxandra Cesereanu în studiul său *Imaginarul violent al românilor* [4] – un amplu tratat despre mentalul violent al românilor.

Analiza textelor selectate pentru această cercetare ne-a permis să constatăm că limbajul utilizat de pamfletari se caracterizează prin violență sporită, în special în cazul săptămânalelor *Academia Cațavencu* și *Kamikaze*. Cel mai mult sunt exploatate registrele infracțional, subuman, religios și sexual.

Pamfletele atacă în mare parte clasa politică, care este învinuită în principal de corupție, incompetență și lipsă de onestitate. Pamfletarii apelează cel mai des la lexeme din ***registrul infracțional***, persoanele atacate fiind văzute ca delincvenți, imputându-li-se comiterea unor fapte ilicite. Politicienii sunt etichetați drept „mafioți" [ZN, 30.05.2021], „hoți" [KK, 11.05.2020], „torționari" [AC, 17.02.2017], „transfugi" [ZN, 30.05.2021]. Unele persoane individuale sunt atacate prin etichete precum: „individ dubios" [ZN, 20.12.2020], „dictator" [AC, 30.09.2016], „tiran" [AC, 30.09.2016], „cel mai cretin politician ticălos" [KK, 07.10.2017].

Termenii care se încadrează în ***registrul subuman*** țintesc denigrarea obiectului pamfletizat, atribuindu-i un statut inferior celui uman și exprimând dispreț. Astfel, politicienii sunt etichetați drept „idioți utili" [ZN, 28.02.2021], „scursori" [KK, 22.11.2017]. Anumite persoane individuale sunt numite: „troll" [KK, 31.10.2019], „clovn" [KK, 31.10.2019], „monstru" [KK, 05.10.2017], iar statului în general i se atribuie calificativul „debil" [ZN, 23.05.2021].

Prin exploatarea ***registrului bestiariu*** se creează ideea că spațiul public este un circ, iar pe scenă sunt actorii politici și oamenii de vază ai societății care amuză publicul-spectator. Animalizarea este unul dintre procedeele preferate de către pamfletari, fiind realizată în baza unei analogii comportamentale, fizice sau de alt gen pentru descalificarea morală a persoanelor atacate. Politicienilor le sunt atribuite numeroase calificative animaliere: „jigodii" [ZN, 14.02.2021], „maimuțe" [AC, 21.01.2017], „mistreți" [ZN, 11.07.2021], „proprietarul «găinilor»" [ZN, 10.01.2021].

Registrul religios este exploatat pe larg în toate cele patru publicații cercetate. Anumiți politicieni sunt luați în batjocură prin etichetări precum: „patriarhul politicii moldave" [ZN, 21.03.2021], „heruvim al Parlamentului și al partidului" [ZdG, 24.06.2018], „mironosiț al Republicii Moldova" [ZdG, 24.06.2018], iar cu referire la societate în ansamblu apar următoarele etichete: „fanatici" [ZN, 14.02.2021], „păgâni" [KK, 15.09.2018].

În contrast cu registrul religios, cel ***funebru*** este abia vizibil în articolele analizate, iar în textele din săptămânalul *Kamikaze* lipsește. Puținele sintagme identificate atacă bătrânețea și țintesc extincția simbolică a persoanei sau dispariția fenomenului. În *Ziarul Național* am identificat cuvântul „senil" [ZN, 11.07.2021] și sintagma „groparul comuniștilor" [ZN, 09.05.2021]; în *Ziarul de Gardă* – sintagmele „linșaj public" [ZdG, 18.03.2018] și „moartă din față" [ZdG, 21.01.2018]; în *Academia Cațavencu* – sintagmele „defunct politic" [AC, 12.01.2021], „moartă și-ngropată" [AC, 17.02.2017].

Registrul sexual este prezent în pamfletele din toate cele patru publicații, sexualizarea limbajului fiind o practică frecventă în publicistica românească după căderea URSS. În pamfletul *Alegerile anticipate ca act sexual* [ZN, 21.03.2021], sexualul devine un laitmotiv, accentuând impuritatea și mizeria scenei politice. Alegerile anticipate sunt puse în echivalență cu „actul

sexual", sfârșitul crizelor ar însemna „orgasm", învestirea unui guvern în această perioadă ar fi similară unui „coitus interruptus", iar unul dintre politicieni este catalogat drept „expert în coitusul politic".

În ceea ce privește ***registrul xenofob și rasist***, menționăm că acesta lipsește în *Ziarul de Gardă* și în *Kamikaze*, iar în *Ziarul Național* și în *Academia Cațavencu* apare doar ocazional. Astfel, în textele selectate am identificat contexte precum: „negrii matusalemici" [ZN, 24.01.2021], „cetățean cu ten măsliniu" [AC, 18.05.2021], „rusofon" [ZN, 31.01.2021], „venetici" [ZN, 31.01.2021], „fascist" [ZN, 11.07.2021] în raport cu anumite personaje și grupuri. Adepții reunirii cu România sunt considerați „rusofobi" [ZN, 07.03.2021], iar cu referire la populația romă apar etichetări depreciative precum „magraoni" [AC, 18.05.2021], „baragladine" [AC, 18.05.2021], „romulance" [AC, 18.05.2021].

Registrul igienizant lipsește în pamfletele din *Ziarul Național* și *Ziarul de Gardă*, în schimb în cele din *Academia Cațavencu* și *Kamikaze* se regăsesc o serie de termeni care fac aluzie la anumite „boli" de care sunt infectați unii indivizi. Cu referire la politicieni apar etichetări precum: „virus" [AC, 03.03.2021], „entitate parazitară bolșevică" [AC, 03.03.2021], „bacterie" [AC, 03.03.2021], „microbi" [KK, 11.05.2020].

Registrul putrid-excremential lipsește în *Ziarul Național*, în schimb este foarte vizibil în celelalte publicații. Cu referire la politicieni, în textele-pamflet apar cuvinte precum „indigestie și stări de vomă" [ZdG, 02.03.2019], „sudoare" [ZdG, 27.05.2018], „latrine" [ZdG, 27.05.2018], „lichid sudoripar" [ZdG, 11.02.2018], „cerumen" [ZdG, 27.05.2018], „pântecărind" [ZdG, 27.05.2018], „rahat" [KK, 21.10.2017], „își șterg mucii pe fața de masă" [AC, 03.03.2021].

Un procedeu de violență verbală întâlnit frecvent în pamflet este ***deformarea onomastică***, care se realizează prin mai multe mijloace:

a) poreclă: „Încerca să facă rău şi îi ieşea bine, fără să vrea. Dădea un puci şi ne scăpa de *Ceaşcă*." [KK, 22.11.2017];

b) substituirea sau adăugarea unor elemente la nume: „Viitorul salutat de el arată ca un stătuleţ rarefiat, în care au loc preponderent *Igor Dodon cel Tare şi Frânt*, *Vlad Plahotniuc cel Mare şi Mic*, *Vladimir cel Înalt Prea-Socialist* şi enoriaşii lor cu lumânări şi portretele lui *Ilan Şor cel Anchetat*." [ZdG, 11.02.2018];

c) compunere: „Nu, oamenii nu mai vor pâine şi circ, ei vor cârnăciori şi concerte!", a declarat în studioul Biblika TV bloggerul Teo *Cârnaţlung*." [ZdG, 10.09.2017];

d) derivare: „S-a început căutatul petelor pe soare, *plahotniuciștii, dodoniștii, șoriștii* vor să descurajeze poporul optimist..." [ZN, 22.08.2021];

e) hipocoristice: „dar ce-au făcut în ultimul an liberalii mă îndeamnă să cred că ăștia, de la *Alinuța* la *Florinel*, și-au propus să facă praf moștenirea Brătienilor" [AC, 17.02.2017];

f) utilizarea numelui mic: „Lasă-ne țara în pace, *Viorico*!” [KK, 31.07.2018];

g) utilizarea numelui mic și a patronimicului, conform modelului rusesc de politețe: „Una a fost pe placul lui *Vladimir Gheorghevici*: candidatul invizibil!” [ZdG, 18.03.2018];

h) scrierea cu minusculă: „O generație ce are deja reperele bruiate de oameni de sport ca *gigi becali*, de cântăreți ca *florin salam,* de scriitori ca *vadim tudor* și de actori ca *poponeț* vede acum în tine un om politic de succes.” [KK, 31.07.2018].

Alături de alte modalități de exprimare, ***comicul*** contribuie la conturarea tonului pamfletar, trădând atitudinea batjocoritoare a emițătorului și predispoziția sa spre agresivitate. Comicul își găsește numeroase forme de manifestare în pamflet, constituind un instrument eficient în mâinile pamfletarului, utilizat pentru seducerea și convingerea publicului-cititor: *alăturarea de termeni incompatibili, exagerarea, echivocul, comparația, interferența de limbaje, digresiunea și parantezele comice, comicul de nume, răsturnarea de situație* etc. În cadrul acestei cercetări ne-am oprit asupra a patru forme ale comicului: satira, ironia, sarcasmul și grotescul.

Definită inițial drept scriere în versuri prin care autorul își exprimă indignarea și disprețul față de moravurile proaste și aspectele negative ale societății, ***satira*** ajunge să denumească „orice scriere cu caracter de critică batjocoritoare, vehementă” [10, p. 292].

Satira atacă comportamentul indivizilor, ideile lor și, în special, viciile lor, exprimând o atitudine batjocoritoare și persiflantă. Ea urmărește ca persoanele vizate să-și conștientizeze metehnele și să-și corecteze comportamentele. Cea mai atacată prin satiră este clasa politică, care este acuzată de incompetență, corupție, lipsă de unitate și gestionare proastă a lucrurilor la nivel de stat.

De exemplu, unul dintre pamfletele analizate satirizează indivizii care, după ce se eliberează din funcția în conducere (de orice nivel), continuă să se simtă și să acționeze de parcă ar fi șefi: „E sindromul postnapoleonian, așa numim noi. Peste 90 la sută din foștii șefi suferă de acest sindrom” [ZN, 07.02.2021].

În pamflet satira reprezintă o formă a comicului și implică o critică blândă la adresa societății în întregime sau a unor grupuri particulare, având, totodată, o funcție didactică și moralizatoare. Ea urmărește în principal să ajungă la conștiința celor vizați pentru a-i provoca la o schimbare a comportamentului.

În mod tradițional ***ironia*** este definită drept figură retorică prin care se exprimă opusul a ceea ce se afirmă [10, p. 181; 11, p. 80; 12, p. 246]. L.I. Cocei afirmă că ironia „nu spune totul” și că „adevărul rămâne undeva în fundal” [5]. Ironia conferă pamfletului ambiguitate prin ștergerea granițelor dintre ceea ce își asumă și ceea ce nu își asumă pamfletarul.

În pamfletele din publicațiile analizate se conturează clar un ton preponderent ironic, ce interferează uneori cu satira, sarcasmul și grotescul. Deși pamfletarul încearcă să creeze aparența

seriozității, implicând cititorul într-un joc al sensurilor, intenția ironică iese la suprafață în momentele în care devine clar că pamfletarul se contrazice. Cu cât este mai mare diferența dintre ceea ce gândește și ceea ce spune pamfletarul, cu atât ironia este mai perceptibilă.

Pamfletele studiate denotă tendința spre ironizarea clasei politice prin atacuri ale capacităților intelectuale și ale aspectului fizic. Cad pradă ironiei pamfletare atât indivizi luați separat, cât și grupuri de persoane, în special politicieni, și chiar societatea în general.

Un exemplu de ironie fină este următorul context: „Poporul moldav apreciază la nivel înalt faptul că Federația Rusă, de-a lungul timpului, a susținut dreptul Republicii Moldova de a-și alege propria cale și de a spori rezistența față de cei care subminează suveranitatea sa" [ZN, 04.07.2021]. Acest enunț ironizează poziția oficială pe care Republica Moldova a ocupat-o mulți ani la rând față de influența rusească asupra statalității și integrității sale. Chiar dacă unele forțe politice, în virtutea servilismului și a lipsei de verticalitate, au evitat critica directă a acțiunilor autorităților rusești în ceea ce privește politica promovată în spațiul basarabean, adevărul este cu totul altul: măsurile întreprinse de guvernul rus au avut un impact negativ asupra integrității statului Republica Moldova și asupra dezvoltării sale economice și sociale.

Cele mai frecvente procedee ale performării ironice sunt: exagerarea, acumularea, paralelismul sintactic, antiteza, comparațiile ironice, interogațiile ironice, jocul de cuvinte etc.

Deși urmărește inclusiv să provoace amuzamentul receptorului, scopul său principal este să transmită o idee – idee pe care emițătorul nu și-o asumă. Duplicitatea afirmației ironice [18, p. 92] permite detașarea pamfletarului de text și punerea înțelegerii textului în sarcina cititorului.

Atunci când ironia devine dură, prea directă, mușcătoare, ea îmbracă forma ***sarcasmului***. Mai mulți teoreticieni consideră sarcasmul drept o formă extremă a ironiei, care se caracterizează prin asprime și exprimă o atitudine vădit batjocoritoare: „sarcasmul se distinge de ironie printr-un ton mai apăsat" [12, p. 422].

În pamflete sarcasmul este foarte frecvent, interferând cu ironia fină și alte forme ale comicului. Forma sarcasmului variază de la sintagme scurte („pandemicul, pinocchiosul premier" [ZN, 17.01.2021], „trăncănea «kuliokul»" [ZN, 03.01.2021]) până la fraze lungi și contexte mai largi („Dar trebuie să fii tare afectat de coronavirus la cap, ca general de poliție al unui stat debil (în sensul omologat de DEX), din a cărui BNM s-a scos un miliard în valută internațională, dacă asurzești lumea «cotcodăcind» pentru 0,78 grame de cânepă, pe care le-ai capturat cu cinci ani în urmă" [ZN, 23.05.2021]).

Sarcasmul atacă de multe ori fie aspectul fizic al obiectului, fie trăsăturile și comportamentele sale, fiind rău intenționat: „Sărea în ochi expresia sa facială de ogar satisfăcut, potolit, care și-a realizat visul." [ZN, 11.07.2021]; „«Oameni răi sunt mulți, mai ales în țările

sărace», asta a citit el într-o carte, pe pagina ceea întreagă pe care a citit-o anul trecut.” [ZdG, 13.01.2019].

În toate cazurile, în contextele sarcastice, scopul pamfletarului este de a denigra imaginea persoanei, operând cu o critică dură și subiectivă.

Grotescul este definit drept o formă de comic „exagerat, bizar, neobișnuit, care produce o stare de dezgust” [10, p. 160]. A. Cofan definește grotescul drept „categorie estetică revoluționară, care își dorește, satirizând și criticând ordinea putredă existentă, să reîntroneze, cumva, adevăratele valori” și menționează „natura paradoxală, hibridă și contradictorie a grotescului” [6].

În exemplele următoare se poate observa amestecul dintre realități – lucruri absolut incompatibile, de dimensiuni și destinații diferite se pun împreună, se îmbină domenii și planuri diferite, creând efectul ridicolului și al absurdului: „a apărut la televizor șeful Securității, chiar capul monstrului cu o mie de urechi” [KK, 05.10.2017], „s-a instalat în corpul țărișoarei noastre ca o entitate parazitară bolșevică” [AC, 03.03.2021].

Din motiv că îmbină realități diferite, incompatibile, expresiile grotești creează receptorului un fel de confuzie, întrucât necesită un efort intelectual sporit pentru decodificare. Imaginile exagerate, fantastice, monstruoase, lipsite pe alocuri de bun-simț creează efectul surprizei și reclamă un anumit grad de creativitate și inteligență pentru a fi percepute în profunzime. Pe de o parte, grotescul stârnește surâsul receptorului, iar pe de altă parte, îl face să gândească și să creeze imagini în mintea sa. În acest sens este relevantă afirmația cercetătoarei Cofan precum că „grotescul este un mod de a concepe (imagina), și nu de a percepe lumea” [6].

Capitolul 3, intitulat **Valoarea creativității limbajului în discursul pamfletar**, tratează în principal limbajul pamfletului din perspectiva creativității, descriind câteva procedee utilizate de pamfletari: ocazionalismele, pseudonimele, numele de personaje, discursul repetat, metaplasmele, metagrafele, metasememele etc.

Raportată la limbaj, creativitatea poate fi înțeleasă drept tendința de depășire a clișeelor și a stereotipiei prin identificarea de noi mijloace de construcție a discursului și prin plăsmuirea de structuri originale.

Savantul E. Coșeriu tratează creativitatea în corelație cu alteritatea, pe care le consideră două legi universale ale limbajului [8]. Pornind de la concepția lui W. von Humboldt despre limbă ca *Ergon* (produs al activității) și *Energeia* (activitate), Coșeriu susține că principiul creativității presupune „faptul că limbajul este în esența sa activitate creatoare sau *energeia*” [*Ibidem*]. Limbajul oferă numeroase posibilități de creație, fiecare vorbitor punându-și în valoare capacitățile creatoare pentru a comunica și a se comunica.

Întrucât pamfletul este specia publicistică în care jurnalistul are cea mai mare libertate de exprimare, și creativitatea se manifestă aici cel mai pregnant. Pentru un pamflet bun creativitatea este o trăsătură esențială, după cum remarca și T. Arghezi, atunci când vorbea despre „invenția personală", evidențiind elementul de creativitate ca o condiție strict necesară în construcția unui pamflet veritabil.

Susținând ideea argheziană despre creativitatea pamfletarului, lingvista V. Molea afirmă că „un pamflet nu va putea mișca mințile și sentimentele cititorilor, dacă nu se va remarca printr-o construcție artistică deosebită, care să strălucească și să provoace, totodată, atitudinea rebelă, nonconformistă a omului" [14, p. 145]. Pentru a impresiona cititorul și a-i câștiga simpatia, pamfletarul trebuie să dea dovadă de abilități de exprimare deosebite, care să pună în evidență creativitatea și originalitatea viziunii sale.

Creativitatea se manifestă la toate nivelurile limbii, fiind deosebit de productivă la nivel lexico-semantic, deoarece limba oferă o infinitate de posibilități de îmbinare a lexemelor.

Un element important de creativitate la nivel lexical sunt ***ocazionalismele***, care susțin tonul dinamic al discursului și deseori au conotații ironice sau sarcastice. Foarte răspândite sunt ocazionalismele formate cu sufixoidul „***-ist***" de la numele proprii ale unor personalități și denumesc adepții și susținătorii acestora: *băsist* [AC, 30.09.2016], *dodonist* [ZN, 17.01.2021], *pasist* [ZN, 16.05.2021], *plahotniucist* [ZN, 27.12.2020], *putinist* [ZN, 28.02.2021], *trumpist* [ZN, 17.01.2021]. Ocazionalismele formate cu sufixoidul „***-ism***" denumesc, de regulă, fie ideologii: *ceaușism* [KK, 22.11.2017], *iliism* [KK, 22.11.2017], fie fenomene sociale negative: *cumetrism* [ZdG, 28.10.2017], *nănășism* [ZdG, 28.10.2017]. Sunt răspândite ocazionalismele formate cu prefixoidul „***pro-***", element de compunere ce comportă sensul de „pentru, în favoarea...": „proFSB" [ZN, 20.12.2020], „pro-personale" [ZdG, 21.01.2018], „pro-Șor" [ZN, 06.12.2020] etc.

Pamfletarii se dovedesc foarte creativi în inventarea de ***pseudonime***, care le asigură anonimitatea și sporesc efectul umoristic al pamfletelor. Cele patru publicații luate în considerare în cadrul acestui studiu au abordări diferite în ceea ce privește semnarea pamfletelor.

Articolele din *Academia Cațavencu* selectate în cadrul acestei cercetări sunt semnate de diferiți autori: Eugen Cișmașu, Laurențiu Mușoiu, Mihai Enciu, Corina Băcanu). În unele cazuri semnatarii folosesc pseudonime, cum ar fi „Nestor" și „Spartakus" – ambele sunt nume antice cu conotație pozitivă. În *Kamikaze* textele, în mare parte, sunt semnate, majoritatea purtând semnătura „N.D.", abrevierea inițialelor fiind o modalitate facilă de creare a pseudonimului. Cele mai multe pamflete din *Ziarul de Gardă* sunt semnate „Marian Șura-Mura", care este un nume cu tentă umoristică. Alte pseudonime întâlnite în *Ziarul de Gardă* sunt: „Marian Șura-Mura în cooperare cu Charles Perrault", „Marian Aud-și-Tac", „Simion Nue Nae". Textele preluate din *Ziarul Național* reprezintă un caz special, majoritatea fiind semnate cu numele „Ion Buraga" (nume real),

cu diferite atribute aferente: „Al vostru *hiemalț, ceaumist*, Ion Buraga” [ZN, 24.01.2021], „Al vostru *ceairograf, epuvantofob*, Ion Buraga” [ZN, 17.01.2021] etc., care au funcție umoristică.

În contextul creativității limbajului ***numele de personaje*** ocupă un loc important în pamflete. Pe lângă numele obișnuite ale unor personaje politice reale, în pamflete se întâlnesc multe nume de personaje inventate: „dr. P. Stuh” [ZN, 21.04.2019], „Mercedesa” [AC, 18.05.2021], „Stelian Margarină” [ZN, 31.01.2021], „Vitrina” [AC, 18.05.2021] etc. Unele personaje au nume neobișnuite pentru societatea noastră, cu o structură fonetică ciudată și un conținut semantic opac: „Foxtrot Sobcor” [ZN, 28.02.2021], „Ingwar Popoțan” [ZN, 28.02.2021], sau cu o structură de format umoristic: „Stelian Margarină” [ZN, 31.01.2021], „Visarion Falcă” [ZN, 07.02.2021].

Un element de creativitate în pamflet este ***discursul repetat***, prin formele sale variate de reluare a unor fragmente de limbă: „Noi nu putem urma legile orbește, dacă legea *ne duce în râpă **sau în abis***” [ZN, 14.02.2021], „Platforma DA *și NU Prea*” [ZN, 11.04.2021], „Alianța *Unirii Repetate* (AUR)” [ZN, 11.04.2021].

Un termen apropiat de cel al discursului repetat este ***intertextul***, care apare sub formă de:

a) *citat* – pamfletarul reia exact o afirmație cunoscută aparținând unei personalități sau extrasă dintr-o operă, atribuindu-i semnificații noi: „Ați prins ideea, era ca diavolul în Faust («*Cine eşti tu, la urma urmei, spune? O parte din acea putere, ce veşnic răul îl voieşte şi veşnic face numai bine!*»)” [KK, 22.11.2017];

b) *parafrază* – se face referire la un alt text, modificându-l: „Curat neconstituțională, coane Valerică!” [KK, 11.05.2020];

c) *referință* – se utilizează pentru a actualiza anumite semnificații: „Doamna și vagabondul” [AC, 29.03.2021].

Referindu-se la fenomenul creativității în producțiile scrise contemporane, lingvista Iraida Condrea menționează că „în avangardă ies figurile de limbaj bazate pe semnificații accidentale, pe aluzii, pe modificări semantice și metaplasme” [7, p. 162]. Mijloacele la care face referință cercetătoarea sunt utilizate pe larg în pamflet, fiind o modalitate de manifestare a personalității pamfletarului. Contextele care par ***accidentale*** ascund de fapt o semnificație cu tentă ironică sau depreciativă, pe care receptorul avizat știe să o decodifice: „Unioniștii se pot uni cu statalиștii, cu naţionaliștii civici, cu socialiștii-putiniști, cu pasiștii, *dadaiștii*, cu oricine altul, dar în nicun caz unioniștii nu trebuie să se unească cu unioniștii, fiindcă se vor face de râs!” [ZN, 16.05.2021].

Metaplasmele țin de nivelul de suprafață al textului și se referă la schimbarea fonetică și grafică a cuvintelor, generând sensuri noi sau accentuând anumite nuanțe de sens. Printre metaplasmele întâlnite în pamflete se numără: sincopa (*pomangii* [ZN, 11.04.2021], *prșidinti* [ZN, 27.12.2020]), epenteza (*patrioată* [ZN, 18.04.2021], *dadaişti* [ZN, 16.05.2021], *hlăndan* [ZN,

23.05.2021], *prezumție* [ZN, 30.05.2021]) și apocopa (*eroin* [ZN, 18.04.2021], *marionet* [ZN, 06.12.2020]).

Un procedeu de creativitate întâlnit în textele selectate în cadrul acestei cercetări, în special în *Ziarul Național* și *Ziarul de Gardă*, îl constituie ***metagrafele***, care constau în modificarea aspectului grafic al cuvintelor în vederea creării unor efecte stilistice: „Iar Nata Albot, dacă e ***klumea***, bine a făcut că a demisionat, altfel cine avea să ne organizeze festivaluri cu plăcinte, cu bostani, cu iimanii...” [ZN, 23.05.2021], „CANDidatul şi CANDiluatul PD la Primăria Chişinău” [ZdG, 27.05.2018].

Dintre metataxe merită menționat ***chiasmul*** ca mijloc de exprimare a creativității discursive, prin care pamfletarul transpune ideea dualității unor fapte de ordin sociopolitic: „Partidul Consolidării Stabile sau Partidul Stabilității Consolidate” [ZN, 11.04.2021], „Securitatea a trecut de partea poporului. Și poporul de partea securității.” [KK, 05.10.2017].

Cel mai important element de creativitate în pamflet îl constituie ***metasememele***, ca procedee de bază fiind ***metaforizarea*** și ***hiperbolizarea***.

Metaforele au rolul de a construi structura semantică a textului, adăugându-i varii nuanțe: ironice, sarcastice, persiflante, denigratoare etc. Totodată, imaginile create cu ajutorul metaforelor conferă pamfletului literaritate și accentuează lirismul acestuia:

- „Șordoniștii nu au dreptul moral să folosească numele *atletului statalității noastre*, Ștefan cel Mare și Sfânt, în scopuri politice!” [ZN, 14.02.2021];
- „De aceea Maia Sandu i-a dat un bobârnac *trimisului cancelariei cereşti pe plaiul mioritic* (spre deliciul rânjitor al «coordonatorului executiv») și l-a desemnat candidat la funcția de prim-ministru pe Igor Grosu.” [ZN, 21.03.2021].

Recurgerea la hiperbole se explică prin tendința pamfletarului de a exagera, deformând realitatea:

- „Ieri am discutat despre *nesimţirea himalaiană* a lui Dodon care a spus că Andrei Năstase ar visa la funcţia de preşedinte al Parlamentului ca vrabia la mălai.” [ZN, 21.04.2019];
- „Năstase visează «la o dimineaţă în care Republica Molotova ar fi liberă de Plahotniuc şi gruparea sa criminală, ca după un lung şi obositor coşmar». Şi nu doar visează, ci şi munceşte cu *sacrificiu prometeic* pentru a-l materializa, a-l transpune în viaţă.” [ZN, 21.04.2019].

Un alt metasemem identificat în pamflete, care relevă un grad sporit de creativitate, este ***oximoronul***: „tâlhari mizericordioşi” [ZN, 03.05.2021], „Cleptomanul Altruist (Darnic)” [ZN, 11.04.2021]. Contradicția dintre componentele structurilor oximoronice reflectă atitudinea pamfletarului față de obiectele atacate: conflictul dintre aparențe și realitate scoate în evidență ridicolul situațiilor și contrastul dintre realități.

Valoare artistică creativă are și ***litota***, după cum ne relevă următorul exemplu: „Au fost niște deportări, dar chiar să faci caz din asta un secol întreg...” [ZN, 31.01.2021].

De asemenea, ocazional apare ***gradația***: „izolare, carantină și locdaun” [ZN, 31.01.2021], „pentru fiecare familie, pentru țara noastră, dar și pentru întreaga omenire” [ZN, 03.01.2021].

Unul dintre elementele de creativitate preferate de pamfletari este ***jocul de cuvinte***, construit în baza diferitor raporturi semantice:

a) jocul bazat pe antonimie: „*marele* președinte de stătuleț *micuț*” [ZdG, 20.05.2018];

b) jocul bazat pe omonimie: „Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că pisica moartă se află chiar în *curtea* ta, Dornene, în *Curtea* Constituțională.” [KK, 11.05.2020];

c) jocul bazat pe tautologie: „*Fundamentaliștii* Legii *Fundamentale*” [ZN, 14.02.2021].

De asemenea, trebuie amintit aici și ***procedeul ortografierii greșite a lexemelor***: „poliția ne *ocrotează*” [KK, 11.05.2020], „*realizării toarășului*” [KK, 05.10.2017], care au preponderent funcție umoristică, dar contribuie și la caracterizarea pe ton sarcastic a personajelor, sporind credibilitatea și caracterul oral al discursului.

Creativitatea pamfletarului se dovedește prin capacitatea de selectare a celor mai potrivite mijloace și de îmbinare a acestora în vederea construirii unui text expresiv, interesant și cu o mare forță de seducție. Datorită elementelor de creativitate a limbajului utilizate de pamfletar, publicul nu este doar un receptor pasiv, ci tinde să devină un emițător activ, participând la procesul de creare a limbii.

Creativitatea se manifestă pregnant și în titlurile pamfletelor, care funcționează în calitate de „reclamă” pentru text și suscită interesul publicului. În titlurile pamfletelor selectate se utilizează diferite elemente de creativitate:

a) *cuvintele inventate formate prin derivare*: „Restricții *pro-pandemie* și vaccinuri pentru împuținarea populației” [ZN, 04.04.2021], sau prin compunere: „Federaţia Rusă îşi schimbă denumirea. Devine *Moldorusia*” [ZdG, 01.04.2017] („Moldova” + „Rusia”);

b) *împrumuturile*: „*Je suis* rusofon! Să trimitem rușii în Patria lor, fiindcă vorbesc limba patriei lor? Da sau nu?” [ZN, 31.01.2021], „Tăricene, arest *in peace*!” [AC, 12.01.2021];

c) *modalitatea de ortografiere a anumitor cuvinte*: „*#Mi tu*/*Je suis* Nata Albot” [ZN, 23.05.2021], „CANDidatul și CANDiluatul PD la Primăria Chișinău” [ZdG, 27.05.2018];

d) *jocul de cuvinte*: „Țuțu la închis*oare*: antrenamente la răc*oare*” [ZdG, 06.08.2017], „*Fundamentaliștii* Legii *Fundamentale*” [ZN, 14.02.2021];

e) *valorificarea unor expresii cunoscute*: „*Măgarul lui Buridan* și procurorul general” [ZN, 27.12.2020], „*Separarea puterilor* în cap” [ZN, 15.08.2021];

f) *metaforele*: „Dodon, groparul comuniștilor” [ZN, 09.05.2021], „Partidul Vorbelor Dulci” [ZN, 13.06.2021].

Titlul este un element important în decodificarea mesajului pamfletar și joacă un rol semnificativ nu doar la primul contact al cititorului cu textul, dar și ulterior, în timpul lecturii și după aceea, în acest sens mijloacele creative fiind esențiale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea efectuată ne-a condus spre următoarele **concluzii** și **rezultate științifice**:

1. Realizarea unei prezentări generale a pamfletului:

a) Sintetizarea definițiilor pamfletului propuse de numeroși cercetători și construirea unei definiții proprii în baza materialelor acumulate. Studierea definițiilor propuse de către diferiți cercetători ne-a permis să constatăm că ***pamfletul*** *este o specie hibridă, situată la frontiera dintre publicistică și literatură, care atacă o persoană sau mai multe din domeniul social-politic, anumite idei sau concepții (considerate greșite de către autor), cu scopul de a le demasca, de a le denigra, de a le condamna, și se caracterizează în special prin expresivitate, limbaj violent, tonalitate comică și atitudine persiflantă*.

b) Identificarea principalelor trăsături ale discursului pamfletar și întocmirea unui tabel sintetizator. Printre trăsăturile de bază ale pamfletului se numără: concizia, actualitatea, atacul direct la persoană, adaptabilitatea, sinceritatea, originalitatea, unilateralitatea, umorul, plasticitatea limbajului, expresivitatea și violența verbală.

c) Inventarierea tipurilor de pamflet identificate de cercetători și elaborarea unui tabel privind distincția pamflet – pseudopamflet (ne-pamflet) în baza tezelor argheziene privind delimitarea pamfletului „bun" de pamfletul „imitație". Pamfletele veritabile au o stilistică impresionantă, care se datorează creativității pamfletarului, în timp ce pseudopamfletele sunt niște texte calomnioase, cu o stilistică forțată.

2. Realizarea unei selecții de texte-pamflet reprezentative pentru cercetarea noastră. În baza reperelor teoretice privind definiția și trăsăturile de bază ale pamfletului, am selectat 123 de texte din anii 2017-2021 din patru publicații periodice: două ziare naționale din Republica Moldova – *Ziarul Național* și *Ziarul de Gardă*, și două reviste satirice din România – *Academia Cațavencu* și *Kamikaze*.

3. Realizarea unei sinteze a evoluției pamfletului în spațiul occidental și în cel românesc și întocmirea schemei de evoluție a genului pamfletar.

Pamfletul ca fenomen a existat dintotdeauna. În spațiul românesc primele accente pamfletare pot fi identificate la cronicarii munteni, iar I. Tăutu, I. Heliade-Rădulescu și T. Arghezi definesc trei puncte-cheie în istoria pamfletului românesc. Fenomenul pamfletar a căpătat amploare în spațiul românesc în urma căderii regimului sovietic și în prezent internetul oferă noi posibilități de practicare a pamfletului.

4. Stabilirea funcțiilor și a valorilor limbajului în pamflet. Analiza textelor selectate ne-a permis să constatăm că în pamflet se manifestă toate funcțiile limbajului, însă funcția dominantă este cea conativă. Conativitatea este asigurată, în principal, prin expresivitate, violență verbală și comic.

5. Stabilirea funcțiilor și a valorilor violenței verbale (ale registrelor agresivității verbale și ale deformării onomastice) în receptarea pamfletului. Am constatat că violența verbală este un mijloc de construcție a discursului pamfletar și un instrument de manipulare și rezultă din utilizarea unui limbaj injurios, agresiv, trivial, obscen etc. Limbajul utilizat de pamfletari se caracterizează prin violență sporită, în special în cazul săptămânalelor *Academia Cațavencu* și *Kamikaze*. Cel mai mult sunt exploatate registrele infracțional, subuman, religios și sexual. De asemenea, un element de violență a limbajului îl constituie deformarea onomastică, care se realizează prin utilizarea poreclei, operarea de modificări în structura numelui etc.

6. Identificarea tipurilor de comic utilizate de pamfletari (satira, ironia, sarcasmul și grotescul) și a funcțiilor acestora (de persiflare, de denigrare, de seducere, de convingere, de manipulare etc.) în baza textelor analizate.

În pamflet comicul este o strategie de convingere și, totodată, de manipulare a receptorului, trădând atitudinea batjocoritoare a emițătorului și predispoziția sa spre agresivitate. În pamflet comicul se manifestă prin diferite moduri – de la ironia fină, abia perceptibilă, până la grotescul vulgar, în care violența depășește comicul.

7. Inventarierea elementelor creative identificate în limbajul pamfletar și interpretarea valorii acestora. În baza textelor analizate, am dedus că printre principalele elemente de creativitate identificate în pamflet se numără: ocazionalismele, cuvintele inventate, pseudonimele, numele de personaje, discursul repetat, metaforele, hiperbolele, metagrafele etc., care contribuie la realizarea intenției pamfletare și au rolul de a influența receptorul.

Ținând cont de cercetarea efectuată, propunem următoarele **recomandări** de utilizare a rezultatelor cercetării:

- în studiul de către studenți la filologie și specialiști în domeniu al următoarelor aspecte: funcțiile limbajului, lingvistica pragmatică, stilistică;

- în studiul de către studenți și specialiști în domeniul psihologiei și psihanalizei al următoarelor aspecte: limbajul, mecanismele de seducție și manipulare, impactul violenței verbale asupra laturii psihoemoționale a individului;

- ca reper în procesele de judecată pentru rezolvarea conflictelor privind calomnia, discriminarea, apărarea dreptului la imagine etc.

Rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări deschid **noi perspective** de studiere a pamfletului românesc în următoarele aspecte: strategii discursive de seducție și manipulare în speciile publicistice de opinie; creativitatea limbajului în textele publicistice de opinie, în particular în pamflet; raportul „pamflet – imagine” și relevanța elementului iconic în producția pamfletară; noile variante ale pamfletului: emisiunile televizate și producțiile muzicale etc.

BIBLIOGRAFIE (selectivă):

1. ANGENOT, M. *La parole pamphlétaire*. În: „Études littéraires", 1978, nr. 11(2), p. 255-264. [citat 18.11.2019]. Disponibil: https://www.erudit.org/fr/revues/etudlitt/1978-v11-n2-etudlitt2207/500462ar.pdf.

2. ANGHELESCU, M. *Pamfletul la ordinea zilei*. În: „România literară", 2014, nr. 40. [citat 12.01.2020]. Disponibil: https://arhiva.romanialiterara.com/index.pl/pamfletul_la_ordinea_zilei.

3. ARGHEZI, T. *Opere. V. Publicistică (1919 – iulie 1928)*. București: Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, 2004, 1608 p., ISBN: 973-7934-19-9.

4. CESEREANU, R. *Imaginarul violent al românilor*. București: Tracus Arte, 2016, 584 p., ISBN 978-606-664-635-2.

5. COCEI, L.I. *Ironia și distanța sau despre puterea gândirii care se ascunde*. În: „Danubius", XXXVI(2018), p. 359-372. [citat 05.10.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/340448295_IRONIA_SI_DISTANTA_SAU_DESPRE_PUTEREA_GANDIRII_CARE_SE_ASCUNDE_IRONY_AND_DISTANCE_OR_REGARDING_THE_POWER_OF_THOUGHT_THAT_IS_HIDING.

6. COFAN, A. *Conceptul de grotesc – fundamentare estetică și teoretică*. În: „Studia Romanica Posnaniensia", Adam Mickiewicz University Press, Poznań, vol. XXXVI(2009), p. 165-177, ISBN 978-83-232-2035-0, ISSN 0137-2475. [citat 24.08.2021]. Disponibil: https://pressto.amu.edu.pl/index.php/srp/article/view/3314.

7. CONDREA, I. *Curs de stilistică*. Chișinău: CEP USM, 2008, 196 p., ISBN 978-9975-70-743-5.

8. COȘERIU, E. *Limba română – limbă romanică. Texte manuscrise de Nicolae Saramandu*. București: Editura Academiei Române, 2005, 180 p., ISBN 973-27-1292-9.

9. COURIER, L.P. *Pamphlet des pamphlets*. [citat 20.02.2018]. Disponibil: https://www.bmlisieux.com/litterature/courier/courie03.htm.

10. *Dicționar de terminologie literară* (coord. Emil Boldan). București: Editura Științifică, 1970, 348 p.

11. GEISSANT, A., GUTEVILLE, N., RAZACK, A. *Le comique.* Paris: Ellipses Éditions Marketing S.A., 2000, 128 p., ISBN 2-7298-02-0216-9.

12. GRATI, A., CORCINSCHI, N. *Dicționar de teorie literară. Concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar.* Chișinău: Arc, 2017, 500 p., ISBN 978-9975-0-0036-9.

13. MIHULEAC, C. *Pamfletul și tableta. Jurnalism sau literatură?* Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2009, 224 p., ISBN 978-973-703-463-2.

14. MOLEA, V. *Oralitatea în textul publicistic actual românesc*. Chișinău: Prut Internațional, 2016, 252 p., ISBN 978-9975-54-272-2.

15. MUNTEANU, C. *Pamfletul ca discurs literar*. București: Minerva, 1999, 360 p., ISBN 973-21-1587-9.

16. NEGREA, X. *Libertate de opinie, libertate de pamflet și „prezumția de creativitate”*. [citat 28.02.2019]. Disponibil: http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1822/pdf.

17. NIȚU, Gh. *Pamfletul în literatura română*. Timișoara: Editura de Vest, 1994, 304 p., ISBN 973-36-0233-7.

18. PREDA, S. *Jurnalismul cultural și de opinie*. Iași: Polirom, 2006, 232 p., ISBN 978-973-0370-1.

19. RĂDUȚĂ, M. *„Îi urăsc, mă!” O antologie a pamfletului. De la cronicarii munteni la Pamfil Șeicaru*. București: Humanitas, 2017, 288 p., ISBN 978-973-50-5651-3.

20. RĂDUȚĂ, M. *„Nici mănuși, nici milă.” Trei pamfletari interbelici*. Editura Universității din București, 2013, 264 p., ISBN 978-606-16-0306-0.

21. ZAFIU, R. *De pamflet*. În: „Dilema Veche”, nr. 512, 5-11 decembrie 2013. [citat 16.02.2018]. Disponibil: http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/de-pamflet.

22. ИЕРУСАЛИМСКАЯ, А.О. *Поэтика английского памфлета XVIII века*. В: „Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского”, 2016, № 2, с. 217-221. [citat 10.09.2019]. Disponibil: http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik/19931778_2016_-_2_unicode/30.pdf.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. Articole în reviste științifice

1. FERAFONTOV, Ana. Expresivitatea limbajului în pamfletul publicistic. In: *Philologia*. 2019, LXI, nr. 3-4(303-304), p. 90-94. CZU: 81'42:070.

2. FERAFONTOV, Ana. Funcții ale paratextului în pamfletul publicistic. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe umanistice". 2020, nr. 10(140), p. 106-110. ISSN 1811 2668.

3. FERAFONTOV, Ana. Rapul – o nouă formă de pamflet. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe umanistice". 2021, nr. 4(144), p. 83-87. ISSN 1811-2668.

4. FERAFONTOV, Ana. Registre ale comicului în discursul pamfletar. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe umanistice", 2022, nr. 4(154), p. 58-64. ISSN 1811-2668.

5. FERAFONTOV, Ana. Trăsături de bază ale discursului pamfletar. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe umanistice", 2022, nr. 10(160), p. 73-76. ISSN 1811-2668.

2. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

6. FERAFONTOV, Ana. Mijloace de construcție a discursului pamfletar. In: *Limba română actuală: Normă și diversitate stilistică. Simpozion științific cu participare internațională*, 11 mai 2018. Chișinău: CEP USM, 2018, p. 165-171. ISBN 978-9975-142-02-1.

7. FERAFONTOV, Ana. Modalități de sporire a expresivității în limbajul pamfletar. In: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare"*, Științe umanistice, 8-9 noiembrie 2018, Chișinău 2018, p. 101-104. ISBN 978-9975-142-48-9.

8. FERAFONTOV, Ana. Evoluția genului pamfletar în spațiul românesc. In: *Materialele simpozionului științific internațional „Anatol Ciobanu – omul cetății limba română. In memoriam: 85 de ani de la naştere"*, 17 mai 2019, Chișinău, p. 140-148. ISBN 978-9975-149-05-1.

9. FERAFONTOV, Ana. Pamfletul și libertatea de exprimare. In: *Lumina verbului matern. Materiale ale conferinței științifice „Profesorul și savantul Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova"*, 25 octombrie 2019. Chișinău: USM, 2019, p. 171-177. ISBN 978-9975-149-53-2.

10. FERAFONTOV, Ana. Repere teoretice privind definiția pamfletului. In: *Conferința științifică națională cu participare internațională. „Integrare prin cercetare și inovare"*, Științe sociale, vol. II, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău 2019, p. 237-240. ISBN 978-9975-149-51-8.

11. FERAFONTOV, Ana. Elemente de creativitate a limbajului în pamfletul publicistic românesc. In: *Volumul aniversar al Colocviului Internațional de Științe ale Limbajului „Eugeniu Coşeriu" (CISL)*, ediția a XVI-a, 24-25 septembrie 2021, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău. CEP USM, 2021, p.326-331. ISBN978-9975-158-66-4.

ADNOTARE

Ferafontov Ana: Funcții și valori ale limbajului în pamfletul publicistic românesc, teză de doctor în filologie, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia (care include 211 surse), 9 anexe, 146 de pagini de text de bază, 3 figuri, 4 tabele, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: pamflet, limbaj, discurs, funcții, valoare, comic, expresivitate, registre ale agresivității verbale, titlul pamfletului, creativitatea limbajului.

Scopul lucrării îl constituie determinarea valorilor stilistice și pragmatice ale limbajului în pamfletul publicistic românesc, precum și relevarea impactului pe care îl exercită limbajului acestuia asupra cititorilor. Scopul se concretizează în următoarele **obiective**: definirea pamfletului și a principalelor trăsături ale acestuia, examinarea evoluției genului pamfletar în spațiul românesc; selectarea și analiza unor texte reprezentative pentru tema cercetată pentru a argumenta tezele lansate; identificarea funcțiilor limbajului în pamfletul publicistic în baza textelor analizate; evaluarea impactului agresivității discursive asupra receptării pamfletului în baza celor nouă registre ale violenței verbale identificate de cercetătoarea R. Cesereanu și a fenomenului deformării onomastice; stabilirea funcțiilor comicului în construcția semnificațiilor textuale și identificarea principalelor tipuri de comic utilizate de pamfletari; evaluarea valorii elementelor de creativitate a limbajului în realizarea intenției pamfletare.

Noutatea științifică a lucrării rezidă în constatările originale privind impactul limbajului pamfletar asupra publicului și în reconsiderarea pamfletului prin prisma perspectivelor noi oferite de resursele media. **Originalitatea lucrării** constă în orientarea aplicativă a cercetării pamfletului, bazată pe niște texte reprezentative din perioada contemporană, strâns legate de condițiile social-politice actuale ale Republicii Moldova și României. Totodată, originalitatea tezei rezidă în elaborarea unor materiale sintetice (sub formă de tabele și figuri) privind diferite aspecte ale pamfletului.

Rezultatele obținute au fost reflectate în 11 lucrări științifice publicate și în comunicatele prezentate în cadrul mai multor manifestări științifice naționale și internaționale.

Importanța teoretică. Prezentul studiu are o abordare interdisciplinară, valorificând perspectivele lingvisticii textului, ale analizei discursului, ale pragmaticii și ale stilisticii. Această abordare deschide noi piste de cercetare pentru pamfletul românesc, inclusiv în varianta sa audiovizuală, în aspecte precum: strategii discursive de seducție și manipulare, raportul „pamflet – imagine", creativitatea limbajului în textele publicistice de opinie, rolul metagrafelor în realizarea funcțiilor limbajului etc.

Valoarea aplicativă. Rezultatele obținute pot fi utilizate în studiul funcțiilor limbajului, lingvisticii pragmatice, al stilisticii de către studenții la filologie și specialiștii în domeniu, ca reper în procesele de judecată pentru rezolvarea conflictelor privind calomnia, discriminarea, apărarea dreptului la imagine etc.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost implementate în cadrul unor conferințe naționale și internaționale, prin prezentarea de comunicări și publicarea acestora în reviste științifice naționale și în culegerile forurilor științifice.

АННОТАЦИЯ

Ферафонтов Ана: «Функции и значение языка в румынском публицистическом памфлете», *диссертация* на *соискание ученой степени доктора филологических наук,* Кишинэу, 2023 год

Структура диссертации: введение, три главы, обобщающие выводы и рекомендации, библиография (включающая в себя 211 источника), 9 приложений, 146 страниц основного текста, 3 рисунка, 4 таблицы, декларация об ответственности и резюме автора.

Ключевые слова: памфлет, язык, дискурс, функции, значение, комическое, выразительность, регистры речевой агрессии, название памфлета, креативность языка.

Целью работы является определение стилистического и прагматического значения языка в румынском публицистическом памфлете и выявление воздействия языка памфлета на читателей. Поставленная цель достигается решением следующих **задач**: определение памфлета и его основных черт, изучение эволюции памфлетного жанра в румынском пространстве; отбор и анализ репрезентативных текстов по исследуемой теме с целью аргументации выдвинутых тезисов; выявление функций языка в публицистическом памфлете на основе проанализированных текстов; оценка влияния дискурсивной агрессии на восприятие памфлета на основе девяти регистров вербального насилия, выделенных исследователем Р. Чесеряну, и феномена ономастической деформации; определение функций комического в построении текстовых смыслов и выявление основных видов комического, используемых памфлетистами; оценка значения элементов креативности языка в реализации замысла памфлета.

Научная новизна работы заключается в оригинальных выводах о воздействии памфлетного языка на публику и в пересмотре памфлета через призму новых перспектив, предлагаемых медиаресурсами. **Оригинальность работы** заключается в прикладной направленности изучения памфлета, которое основывается на репрезентативных текстах, относящихся к современному периоду и тесно связанных с текущей общественно-политической ситуацией в Республике Молдова и Румынии. В то же время оригинальность диссертации заключается в разработке синтетических материалов (в виде таблиц и рисунков) по различным аспектам памфлета.

Результаты исследования нашли отражение в 11 опубликованных научных работах и в докладах, представленных на многочисленных национальных и международных научных мероприятиях.

Теоретическая значимость. В настоящем исследовании используется междисциплинарный подход с применением принципов лингвистики текста, анализа дискурса, прагматики и стилистики. Этот подход открывает новые возможности для изучения румынского памфлета, в том числе в его аудиовизуальной версии, с точки зрения таких аспектов, как дискурсивные стратегии соблазнения и манипуляции, отношение «памфлет – изображение», креативность языка в текстах *аналитико-публицистического* жанра, роль метаграфов в реализации функций языка и т. д.

Прикладная значимость. Полученные результаты могут быть использованы при изучении функций языка, прагматической лингвистики, стилистики студентами-филологами и специалистами в соответствующей области, а также в качестве пособия в рамках судебных процессов для разрешения конфликтов, связанных с клеветой, дискриминацией, защитой прав на образ и т. д.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования были реализованы в ходе национальных и международных конференций путем представления докладов и публикации их в национальных научных журналах и сборниках научных форумов.

ANNOTATION

Ferafontov Ana: FUNCTIONS AND VALUES OF LANGUAGE IN THE ROMANIAN PUBLICISTIC PAMPHLET, Doctoral Thesis in Philology, Chisinau, 2023

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (which includes 211 sources), 9 appendices, 146 pages of main text, 3 figures, 4 tables, statement of responsibility and the author's CV.

Keywords: pamphlet, language, discourse, functions, value, comic, expressiveness, verbal aggression registers, pamphlet title, language creativity.

The aim of the paper is to determine the stylistic and pragmatic values of the language of the Romanian publicistic pamphlet and to reveal the impact that the pamphletic language has on the readers. The aim is achieved through the following **objectives**: to define pamphlet and its main features, to examine the evolution of the pamphlet genre in the Romanian space; to select and analyze texts that are representative of the topic under study in order to support the hypotheses that have been put forward; to identify the functions of language in the publicistic pamphlet basing on the analyzed texts; to evaluate the impact of discursive aggression on the perception of pamphlet basing on the nine registers of verbal violence identified by the researcher R. Cesereanu and the phenomenon of onomastic deformation; to determine the functions of the comic in the construction of textual meanings and to identify the main types of the comic used by pamphleteers; to assess the significance of language creativity elements in achieving the pamphlet's intention.

The scientific novelty of the paper lies in its original findings regarding the impact of the pamphletic language on the public and in reconsidering pamphlet through the prism of the new perspectives offered by the media resources. **The originality of the paper** lies in the applied orientation of the pamphlet study, based on the representative texts of the modern period, closely related to the current social and political situation in the Republic of Moldova and Romania. At the same time, the originality of the thesis lies in the elaboration of synthetic materials (in the form of tables and figures) on various aspects of pamphlet.

The results of the study have been reflected in 11 published scientific papers and in the reports presented at numerous national and international scientific events.

Theoretical importance. The present study uses an interdisciplinary approach, based on the perspectives of text linguistics, discourse analysis, pragmatics and stylistics. This approach opens up new opportunities for studying the Romanian pamphlet, including its audiovisual version, from the point of view of such aspects as: discursive strategies of seduction and manipulation, the pamphlet – image relationship, language creativity in opinion publicistic texts, the role of metagraphs in realizing language functions etc.

Application value. The obtained results can be used in the study of language functions, pragmatic linguistics, stylistics by philology students and specialists in the field, as well as a guideline for court processes to resolve conflicts regarding slander, discrimination, defending the right to image, etc.

Implementation of scientific results. The research results have been implemented at national and international conferences by presenting reports and publishing them in national scientific journals and scientific forums' collections.

FERAFONTOV ANA

FUNCȚII ȘI VALORI ALE LIMBAJULUI ÎN PAMFLETUL PUBLICISTIC ROMÂNESC

621.06. – Teoria textului, analiza discursului, stilistică

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 23.02.20203
Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj: 30 ex.
Coli de tipar: 2,0
Comanda nr. 35

Centrul editorial-poligrafic al Universității de Stat din Moldova, str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, MD-2009, Republica Moldova